

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Б.л. № 25/по Р.ч. 8
Дата 21.12.2015 г.

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ВИСШИ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ

ул. „Цар Калоян“ № 1-а, 1000 София, тел. 986-28-61, 987-55-13,
факс 987-65-14, e-mail: arch@vas.bg

Изх. ...1708.....
Дата 21.12.2015 г.
(Моля, цитирайте при отговор)

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТАНОВИЩЕ

ОТ ВИСШИЯ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ
ПО КОНСТИТУЦИОННО ДЕЛО
№ 8/2015 г.

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Искането за установяване на противоконституционност на атакуваната разпоредба на чл.40, ал.1, т.5 от ЗЗКОИ е допустимо. Иска се установяване на противоречие с разпоредбата на чл.31, ал.4 от Конституцията и чл.6, § 2 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи, както и разпоредби на Хартата на основните права на ЕС. Поддържа се в искането, че атакуваната разпоредба е в нарушение на презумпцията за невинност и нормите на Конституцията и приложимото за Република България международно право, гарантиращи правото на труд. Аналогични съображения са изтъкнати по отношение на нормата на чл.165, т.7 от ЗОВСРБ.

По същество въпросът е за обхвата на чл.31, ал.4 от Конституцията и конкретно - забраната за ограничения на правата на обвиняемия, надхвърлящи необходимото за осъществяване на правосъдието. В първото цитирано в искането решение на Конституционния съд е разглеждан

въпросът за ограниченията на правата на обвиняемия в рамките на наказателното производство. С Решение № 16 от 1998 г. по к.д. № 7/1998 г. е отхвърлено искане за установяване на противоконституционност на норми, с които определени категории дела са изключени от кръга на касационното обжалване. С второто от цитираните решения – Решение №10 от 1992 г. по к.д. № 13 от 1992 г. е обявена за противоконституционна разпоредба от тогавашния Правилник за организацията и дейността на Народното събрание, според която народния представител на може да взема участие в заседанията на парламента и неговите комисии, ако притежава качеството на обвиняем.

Изискването за пропорционалност при ограничаването на правата на обвиняемия може да се разглежда като частен случай на общото изискване за пропорционалност на намесата на държавата в личния живот на гражданите, защитен с чл.32, ал.1 от Конституцията, и конкретно – пропорционалност на намесата в правото да не се събира и използва лична информация /лични данни/, гарантирано с чл.32, ал.2 от Конституцията. Това право е гарантирано и с чл.8, § 1 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи /Европейска конвенция за правата на човека/, Конвенция № 108 на Съвета на Европа от 28 януари 1981 г. за защита на лицата при автоматизираната обработка на лични данни, и правото на Европейския съюз /ЕС/ – чл.8 от Хартата на основните права на ЕС Директива 95/46/ЕО за защита на физическите лица при обработването на лични данни и за свободното движение на тези данни.

Според цитираната разпоредба на чл.8, § 2 от Европейската конвенция за правата на човека правото на защита на личния живот, включително личните данни, може да бъде ограничавано единствено когато това е предвидено в закон, целта е защитата на други права и законни интереси, изброени изчерпателно в същата норма, и е спазено изискването за „необходимост в демократичното общество“. Преценката на последния критерий включва и задължително прилагане на принципа за пропорционалност на намесата в правото. В практиката на Европейския съд по правата на човека е прието за недопустимо съхраняването без определен срок и цел на данни, събирани за неосъждани лица в хода на полицейски производства. Според тази практика, националният закон трябва да съдържа адекватни гаранции, че запазваните [в такива случаи] лични данни са ефективно защитени от злоупотреба (Решение от 4

декември 2008 г. на Голямата камера по делото *S. and Marper v. UK*, § 103).

Задължението за прилагане на принципа на пропорционалност при законодателно регламентирана намеса в сферата на личните данни е ясно изведено и в Решение № 2 от 12 март 2015 г. по к.д. № 8/2014 г. (обн. ДВ бр.23 от 2015 г.). В същото е прието, че предмет на конституционната проверка на закон, регламентиращ намеса в сферата на защита на личните данни, е спазването на изискванията „ограничението да е уредено със закон, да е в рамките на предвиденото с основния закон изключение, да е подчинено на легитимна/и цел/и от общ интерес, каквито несъмнено представляват борбата с тежките престъпления, повишаването на обществената сигурност, борбата с международния тероризъм и опазването на международния мир и сигурност, както и да е съобразен принципът за пропорционалност.“ В тази връзка Конституционният съд подчертава, че: „За постигането на така формулираните легитимни цели трябва да е необходимо и подходящо именно такова запазване на данните в условията на демократичното общество, при което намесата да не е прекомерна съобразно принципа на пропорционалността, с чиято същност, съдържание и критерии Конституционният съд многократно се е занимавал (вж. напр. Решение № 7/1996 г. по к.д. № 1/1996 г., Решение № 20/1998 г. по к.д. № 16/1998 г., Решение № 1/2002 г. по к.д. № 17/2001 г., Решение № 5/2003 г. по к. д. № 5/2003 г., Решение № 15/2010 г. по к.д. № 9/2010 г., Решение № 2/2011 г. по к.д. № 2/2011 г., Решение № 13/2012 г. по к.д. № 6/2012 г.).“

Цитираният подход на задължителна проверка за спазване на принципа за пропорционалност в намесата на правото на гражданите на защита на личните данни е приет и с Решение от 8.04.2014 г. на Съда на

Европейския съюз, разширен състав, по съединени дела С-293/12 и С-594/12, с което е отменена Директива 2006/24/ЕО.

Прегледът на атакуваната разпоредба на чл. 40, ал. 1, т. 5 ЗЗКИ показва, че в същата не е предвидена възможност за преценка на информацията, че срещу лицето, на което се издава разрешение за достъп до класифицирана информация, има образувано досъдебно или съдебно производство за умишлено престъпление от общ характер. Следователно наличието на такова обстоятелство е достатъчно основание за отказ да бъде издадено такова разрешение, респ. за отнемане на издаденото такова. По този начин се оказва, че преценката на качества на дадено лице не се основава на съдържанието на събрана и съхранявана информация, отнасяща се до него, а на формалното отчитане на наличието или отсъствието на данни за образувани досъдебни или съдебни производства.

Според чл.15 от Директива 95/46/ЕО „Държавите-членки предоставят на всяко лице правото да не бъде обект на решение, което има правни последици за него или го засяга съществено, и което се основава единствено на автоматизираната обработка на данни, имаща за цел“. Следователно основаването на решение с правни последици на събрани лични данни е в обхвата на законодателството, отнасящо се до защита на личните данни. Оттук следва изводът, че задължението за прилагането на принципа на пропорционалност при намесата в правото на защита на личните данни се простира и до случаите на вземане на решения на основата на събрани лични данни.

От изложеното следват изводът, че нормата на чл. 31, ал. 4 от Конституцията се разбира от Конституционния съд като отнасяща се не само до ограниченията на правата на обвиняемия в рамките на наказателното производство, но и в по-широк периметър (РКС № 10 от

1992 г.). Изискването за пропорционалност, залегнало в тази разпоредба, кореспондира на общия принцип на пропорционалност при използване на лични данни, събирани и съхранявани от държавните органи. Въпросът за пропорционалността при събирането, съхраняването и използването на данни, свързани с полицейски и наказателни производства, е разгледан и решен еднозначно от Конституционния съд, Европейския съд по правата на човека и Съда на Европейския съюз. Формулировката на атакуваната разпоредба на чл. 40, ал. 1, т. 5 от ЗЗКИ видимо не съдържа възможност за пропорционалното ѝ прилагане. Такава възможност не се съдържа и в останалите текстове в същата разпоредба, както и в останалите разпоредби на ЗЗКИ. Следователно законодателят не е предприел мерки за пропорционалното прилагане на предвидената в чл. 40, ал. 1, т. 5 ЗЗКИ намеса в личната сфера на гражданите, и то в област, в която действа и важната презумпция за невинност. В този смисъл законната разпоредба се явява в противоречие с Конституцията (РКС № 2 от 2015 г.).

За пълнота следва да се отбележи, че основна цел на проверката, свързана с издаването на разрешение за достъп до класифицирана информация, е установяването на надеждност на даденото лице. Постигането на тази цел се осъществява най-добре при пропорционалното прилагане на закона, а не при прилагането на формалистичен подход. Следователно въвеждането на принципа на пропорционалност не противоречи на целта на законодателя, а напротив, способства за постигането ѝ.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВИСШИЯ
АДВОКАТСКИ СЪВЕТ:

РАЛИЦА НЕГЕНЦОВА

